

Østre Tvillinggård 1946 – 1959

af Anni Agerskov, Smørumnedre

Før udskiftningen lå Østre- og Vestre Tvillinggård i Smørumnedre by og var fæstegårde under Edalgave, og efter udskiftningen blev de flyttet til Smørumnedre Mark, det nuværende Smørumvang. I 1801 blev de begge frikøbt henholdsvis Vestre Tvillinggård af Niels Andersen og Østre Tvillinggård af Peder Larsen. Gårdene lå tæt op ad hinanden og havde gennem de næste ca. 150 år skiftende ejere. Vestre Tvillinggård blev nedrevet formodentlig i 1970-erne, og Østre Tvillinggård blev i 1946 købt af Hans Palle og hans kone Martha. Deres datter, Tove Laur- sen, har fortalt følgende om, hvorfor familien flyttede til Smørumvang, og hvordan familien klarede sig her.

Tove er født i Ballerup. Forældrene Hans Palle og Martha, bror Lars Palle og Tove boede på Maglegården, der var ejet af tapetfabrikken, Dahls Tapet. Hans Palle var forpagter på gården, der havde ca. 30 tønder land. Gården havde bl.a. en toetages bygning, hvor familien boede på første sal. I stuen boede en anden familie. Desværre skulle gården rives ned og jorden udstykkes til det nuværende Magleparken. Selve tapetfabrikken blev udvidet og kørte videre i en årrække. Nu bliver nogle af bygningerne brugt som et fritids- og kulturcenter med navnet Tapeten.

Martha i hønsegården. Foto: Privateje.

Mens familien boede i Ballerup gik Tove på Parkskolen, der dengang hed Ballerup Folkeskole. For at komme i skole måtte Tove krydse en jernbaneoverskæring med bomme, da den nuværende bro over jernbanen endnu ikke var bygget. Tove gik i skole her, til hun blev 15 år. I Ballerup havde hun sine kammerater. Da hun kom ud af skolen, havde hun forskellige job, bl.a. hos en bager.

Flytning til Smørumnedre

Tove var blevet 16 år, da familien måtte flytte, og de fandt Østre Tvillinggård, der var til salg. Den lå i Smørumnedre-Foroven, som Smørumvang blev kaldt i folkemunde. Navnet, Smørumvang, er først kommet til senere. Til gården hørte der ved købet kun fem tønder land, resten var blevet udstykket til sommerhusgrunde. Det var en passende størrelse for Hans Palle, fordi han havde problemer med sine hofter, som han måtte have skiftet i 1950. Det var nyt, at man kunne foretage disse indgreb, og Hans Palle blev fri for smerter, men han kunne ikke lave så meget. Familien havde indtjening bl.a. ved, at Martha havde mange høns, og æggene solgte hun. Da hun havde rugemaskiner inde i stalden, lod hun mange af kyllingerne ruge ud her. Desuden havde de også et par grise. I køkken-

Østre Tvillinggård. De to huse til højre på billedet, det ene anes knapt, hørte til Vestre Tvillinggård. Det lille hus øverst i billedet er et sommerhus, der ligger på den jord, der var blevet udstykket. Foto: Privateje.

haven dyrkede de deres egne grøntsager, og der blev nok solgt nogle af dem.

Tove ved ikke, hvem der solgte gården til hendes forældre, men hun mener at kunne huske, at en ret kendt forfatter med efternavnet Andersen på et tidspunkt havde gården, for det blev fortalt, at han havde lavet den fine pejs, der stod inde i stuen.

Gårdens indretning

Tove mindes ikke, at der var en havedør fra huset, så derfor skulle man gå fra gårdspladsen og ud i haven. Haven blev mest benyttet til dyrkning af grøntsager og frugttræer og -buske. I stuehuset var der på loftet to værelser, hvoraf Tove havde det ene. Det andet brugte hendes mormor som soveværelse, hun var flyttet med fra Ballerup. Hun havde desuden sin stue i stueetagen.

Derudover var der en spisestue, en dagligstue og et køkken. Bag ved køkkenet lå forældrenes soveværelse et par trin oppe, for under det var der en viktualiekælder, hvor maden kunne opbevares køligt. Der kom senere en fryseboks på Kratvej i Måløv ved siden af kirken. Heri lejede familien plads. I Ballerup kom der elektricitet i 1943, det var jo en hel seværdighed. På gården var der blevet indlagt strøm i 1946, men der var dog stadig et brændekomfur til madlavning, og det var Martha god til at lave mad på. Hun havde været økonoma på et hospital i sine unge dage, nu gik hun ofte ud og ”kogte” til fester o. lign. På den måde tjente hun også lidt penge til husstanden. Når familien skulle handle, gjorde man det hos Jørgen Andersen i Måløv.

Toves liv

Tove var ude at tjene, da familien flyttede til Smørumvang. Hun var i huset i Sengeløse hos en familie, der havde en købmandsbutik og en isbod, som Tove skulle passe om aftenen. Dette arbejde var hun ked af, for så kunne hun ikke gå til gymnastik om aftenen. Hun arbejdede der fra 1946 - 48. Derefter flyttede hun hjem til forældrene. Nu kom hun i lære i en Palma forretning i Vanløse, og efter læretiden kom hun i en Irmabutik. Her solgte man bl.a. bøttesmør og æg i løs vægt. Hun tog motortoget fra Ballerup til Vanløse hver dag. Hun gik fra gården og bag om til Måløv Station.

Da Tove blev gift, fik hun og hendes mand et ismejeri på Østerbro, og her solgte de bl.a. is til folks isskabe. Der var nemlig kun jævnstrøm i byen, og det kunne man ikke få køleskabe til. De måtte også ofte piske fløden til flødeskum for kunderne. Det var en lang arbejdsdag, for ismejeriet var åbent fra kl. 6 til kl. 18. Der var næsten et ismejeri i hver gade, og det kunne gå, fordi Irma og købmandsbutikkerne ikke måtte sælge mælk. Da de fik lov til det, måtte mange ismejerier lukke.

Lars Palle går med harven. Han købte senere Restaurant Bydammen i Ballerup. Han døde i starten af 2000-tallet. Foto: Privateje.

Gården bliver udstykket og solgt

Hans Palle udstykkede til sidst de 5 tønder land til sommerhuse bl.a. på det nuværende Hvedevej og Rugvej. I 1959 døde Hans Palle, og kort efter solgte Martha gården til Åse og Johannes Jensen. Martha købte så et hus på Jonstrupvej.

Østre Tvillinggård 1959 - 1985

Da Aase og Johannes Jensen købte gården i 1959, havde de en 2-årig søn, Peter Jensen, der nu er viceinspektør på Balsmosekolen. Han kan huske følgende om sin og forældrenes tid på gården:

Familien kom fra Måløv, hvor de havde bygget et lille hus på Hellevangen. Far var fra området ved Søsum og gik i Måløv Skole, mor var fra Værløse. De havde et ønske om at få noget større, helst en gård. Det blev Østre Tvillinggård, som jo desværre ikke havde noget jord

til. Johannes arbejdede som civilarbejder i Værløselejreren og senere hos Jørgen Andersen, hvor han hentede korn hos bønderne. Det sidste arbejdssted var Ledøje-Smørum kommune, hvor han arbejdede ved vejvæsenet, som havde til huse på kommunens materielgård, Gammeldamsgården. Aase fik studentereksamen og en uddannelse i et forsikringselskab. Da Peter skulle i børnehaven, besluttede hun at arbejde hjemme som dagplejemor, for så kunne hun samtidig passe hjemmet og sin søn.

Ud over arbejdet, havde Johannes altid gang i noget. Han havde mange høns i laderne og i perioder grise. På det lille stykke jord, der udover urtehaven og prydhaven, var tilbage, kom der senere til at gå en nordbagge. Det var, da Peters fire år yngre søster voksede til og blev meget hesteinteresseret. Senere blev det til, at de fik andre heste i pension, så derfor måtte der lejes et stykke jord i Smørumovre. Det blev brugt til fold forår og sommer, og om vinteren stod hestene i stalden.

Gårdens indretning

Peters far fik på et tidspunkt skiftet alle vinduer i huset og fik sat en dør i fra stuen til haven. Værelset ved siden af køkkenet var i begyndelsen Peters værelse, senere blev det lavet om til en spisestue, hvor man rev en væg ned og fik et kig ud i haven. Peter husker også, at den store pejs var samlingssted i stuen, for det var en kold stue, da huset ikke havde støbt fundament. De fyrede med koks i pejsen, så der stod en metalspand til dem. En dag sov Johannes til middag på sofaen tæt ved varmen, og Peter legede med biler på gulvet. Pludselig kørte bilerne ind i spanden, og det lavede så megen ballade, at det vækkede faderen, det var ikke godt.

Kort tid efter de flyttede ind, satte Johannes værelser i stand på loftet, og de blev lejet ud. Der kunne bo mellem en og tre logerende ad gangen, det kunne bl.a. være

soldater fra Værløse, der manglede et sted at bo. Der var også to brødre, der boede der i mange år, indtil de selv fandt sig et hus. Da Peter var mellem 10 og 15 år blev der indlagt centralvarme på gården, og i den forbindelse blev der bygget til. Da der kun var et lille toilet og et bryggers med badekar, men uden varme, blev der bygget et stort badeværelse til familien og et toilet til de logerende. Udvidelsen skete i den ende af stuehuset mod laden.

Da Peter og hans søster blev store og havde brug for mere plads, stoppede forældrene med at have logerende, og to af værelserne ovenpå satte Peter og hans søster i stand, så de kunne overtage dem. Nu fik de deres egen afdeling. Da Peters morfar blev alene, flyttede han ind i et tredje værelse, så i mange år boede de tre generationer sammen, som de også havde gjort i Marthas og Hans Palles tid. Det har ikke altid været lige nemt, da den ældste generation jo havde sine principper, som ikke lige kunne aflægges, f.eks. med de faste spisetider. Da morfar blev for dårlig, kom han på Porsebakken.

En aktiv far

Johannes var formand for skytteforeningen i mange år, og bl.a. var han meget aktiv med at arrangere fastelavns- og julefester for børn og voksne på Smørum Kro og i Ledøje Forsamlingshus. Desuden stod han for fugleskydning i mange år, så han var meget kendt i kommunen, han blev kaldt Store Johannes.

Johannes havde også tilsyn med det lille vandværk, der stadig ligger tæt ved gården. På varme sommerdage måtte han minde folk om, at de ikke måtte bruge for meget vand. Den ene af laderne blev på et tidspunkt udlejet til Harboe-depot, men da dette senere flyttede, blev der lavet gildessal, så søsterens konfirmation kunne holdes her.

Peters liv

Peter gik i skole på Centralskolen, nu Søagerskolen. Han cyklede til skole, og på hjemturen blev det en sport at nå hjem, før skolebussen, kørt af Otto, nåede Smørumvang. Det var lidt hårdt op ad bakken i Smørumnedre. Otto var godt klar over Peters konkurrence, så han dyttede og vinkede til ham. Taget på Østre Tvillingegård havde blikplader, der rustede, men så blev de sprøjtet med sølvfarve. Det betød, at Peter næsten helt fra skolen kunne se taget derhjemme. Efter 7. klasse gik Peter i realen på Lindeskolen i Ballerup.

Hele sin barndom husker Peter, at der altid skete noget spændende på gården. Det kunne være handlende, f.eks. slagterbilen, ostemanden o.a. der kom. Det kunne være en af de logerende, der reparerede bil i den garage, som Johannes havde indrettet i laden, eller en ølbil, der kom.

Som 6-årig begyndte Peter at gå til fodbold i Smørum, og her blev interessen for et langt liv med fodbold og senere som træner grundlagt. Han gik til dans på Måløv Kro, og deltog også i gymnastik i Smørum. Sammen med kammerater fiskede han i Balsmosen og stod på skøjter på den lille sø ved Mosevej. Når man skulle til byen, tog man toget, og det var sjovest, hvis man kunne sidde helt foran, for der kunne man se fremad langs skinnerne.

Peter gik i søndagsskole i 1. klasse. Det var klasselæreren, der underviste. Hendes forældre boede på Stangkærgård, så her foregik undervisningen. Da Peter var ca. 13 år gammel, fik han det job at uddele søndagsaviser for Politiken. Han fik et stort distrikt, der bestod af hele Smørumnedre, Stangkærudstykningsen, Smørumovre og helt ud til Nonnemosegård, det tog mange timer at dele ud. Den første gang, han skulle ud med aviserne, var det frost og sne, og han frøs voldsomt. Det var en kold dreng, som Johannes måtte ud og hente, og han måtte have benene tøjet op i håndvasken. Desuden skul-

Peter og hans søster Lotte foran pejsen på Østre Tvillinggård. Foto: Privateje.

le Peter også lave regninger og få betalingerne, og det var ikke altid, at folk havde penge. En gang om måneden skulle der aflægges regnskab med en fra Politiken. Da Peter stoppede, blev ruten delt op i tre områder. Peter blev student fra Ballerup Gymnasium, aftjente sin værnepligt på Værløse Flyveplads, kom på Europahøjskolen og senere på seminariet. Efter et halvt år som vikar på Søagerskolen blev han senere i 1983 ansat som lærer på Balsmoseskolen.

Vestre Tvillinggård.

Da Peters familie flyttede til Østre Tvillinggård, boede der en ældre mand på Vestre Tvillinggård. Hos ham købte de friskmalket mælk, som de hentede i en spand. Den ældre mand blev efterhånden lidt senil. Han var ked af

Et hjørne i Østre Tvillingegård med "vægge der skal kalkes og træværk der skal males". Foto. Privateje.

skaderne, som han derfor skød efter med et jagtgevær. En dag var Peter og hans far på besøg, og da han gennem vinduet så skader i træet, tog han det ladte gevær og skød gennem ruderne. Johannes fik hurtigt lempet geværet fra ham. Hele situationen gjorde et stort indtryk på Peter, der ikke var ret gammel. Kort efter flyttede Anders og Maria som forpagtere ind på gården. Svinestalden, der lå meget tæt på Østre Tvillingegård, var blevet revet ned. Anders var meget aktiv i gymnastikforeningen, og han fik også Peter med til gymnastik.

Da Anders og Maria flyttede, lå gården halvøde hen i en periode, men så bliver den lejet ud til en motorcykelgruppe. Det var ikke så sjovt at være naboer til. Huset havde stråtag, og indimellem stod der flammer højt op fra gårdspladsen. Så måtte Johannes have fat i hjælpere til at slukke ilden. Gården blev efterhånden helt hærget, og til sidst blev den revet ned. Det nøjagtige årstal kendes ikke.

Østre Tvillingegård bliver solgt

Da Johannes døde, blev der for meget at holde for Aase. Væggene skulle kalkes og træværket males hvert år inden pinse, og Peter og hans søster, der var flyttet hjemmefra, havde heller ikke mulighed for at hjælpe tilstrækkeligt, så gården blev solgt omkring 1985. Aase flyttede til Kirsebærvangen, så hun stadig kunne have kontakt med strikkeklubben. Gården blev solgt til en smedemester, og den har siden været solgt flere gange. Nu er det kun stuehuset, der er tilbage, og andre huse er bygget i stedet. Haven er blevet udstykket til endnu en parcel.

Kilde: N. O. Riis-Nielsen: Fra fæstebonde til selveje.